50 Yıllık Bilgi, Tecrübe, Başarı

ÜZEYİR GARİH

Ekonomik Sorunlara Çözüm Önerileri

Hayat

Üzeyir Garih Kitaplığı 6

50 Yıllık Bilgi, Tecrübe, Başarı

ÜZEYİR GARİH

EKONOMİK SORUNLARA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

© 2024, Hayat Yayıncılık, İletişim, Yapım, Eğitim Hizmetleri ve Tic. A.Ş.
Tüm yayın hakları anlaşmalı olarak Hayat Yayınları'na aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir; izinsiz çoğaltılamaz, basılamaz.
ISBN: 978-975-8243-96-9
Sertifika No: 75092

Hayat Yayınları	: 99
Üzeyir Garih Kitaplığı	: 06
Kitabın Adı	: Ekonomik Sorunlara Çözüm Önerileri
Yazarı	: Üzeyir Garih
Yayın Editörü	: Nejat Sezik
Kapak Tasarım	: Özkan Artaş
İç Tasarım	: Feyzanur Bayrak
Baskı Yeri & Tarihi	: İstanbul, 2024
Baskı & Cilt	: BPC Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş. Cevizlik Mah. Hüsreviye Sok. Erşen İş Hanı No:15 Kat:3-38 Bakırköy / İstanbul Tel: 0212 549 53 83 Sertifika No: 48745

Hayat Yayın Grubu

Molla Gürani Mahallesi, Oğuzhan Caddesi No: 15 Kat: 3
Fındıkzade - Fatih / İstanbul
Tel: 0212 613 11 00 Gsm: 0530 259 80 96
www.hayatyayinlari.com - e-posta: hayat@hayatyayinlari.com
twitter.com/hayatyayinlari - facebook.com/hayatyayinlari.com - /hayatyayinlari

50 Yıllık Bilgi, Tecrübe, Başarı

ÜZEYİR GARİH

Ekonomik Sorunlara Çözüm Önerileri

Hayat

Üzeyir Garih Kitaplığı 6

Dr. Üzeyir Garih (1929-2001)

Dr. Üzeyir Garih, 28 Haziran 1929'da İstanbul'da doğdu. 1951 yılında İTÜ'den Makina Yüksek Mühendisi olarak mezun oldu. İngilizce, Fransızca, İspanyolca bilen Dr. Garih 1954 yılında Carrier Şirketi'nde tesisat mühendisi olarak çalışma hayatına başladı. Aynı yıl İshak Alaton ile uzun yıllar sürecek bir ortaklığa imza attı. Türk sanayisinde pek çok yeniliklerin öncüsü olmanın yanısıra, yurt içi ve yurt dışında taahhüt ve inşaat sektörüne yaptığı katkılarla da öne çıkan Alarko Holding'in Eş Başkanlığı'nı üstlendi.

Dr. Üzeyir Garih, TÜSİAD, MESS, Loyd Vakfı, DEİK, TOKYAD, İstanbul Sanayi Odası, Turizm Yatırımcıları Derneği, Rotary, AIESEC, World Presidents Organization (WPO), Young Presidents Organization (YPO), gibi pek çok yerli ve yabancı kuruluşların üst yönetimlerinde yer aldı.

Yönetim, organizasyon ve ekonomi ile ilgili bir çok yazıları gazete ve dergilerde yayınlanan Üzeyir Garih'in iş dünyasına yönelik mesajlarla dolu "Deneyimlerim" isimli kitap serisi bulunmaktadır.

1984 yılında İTÜ'den Fahri Doktor unvanı alan Dr. Garih, 1990 yılında Filipinler Cumhuriyeti İstanbul Fahri Başkonsolosu oldu.

1997 - 2001 yılları arasında Yeditepe Üniversitesi'nde MBA öğrencilerine hocalık yapmıştır.

25 Ağustos 2001 tarihinde aramızdan ayrılan Dr. Üzeyir Garih; evli, iki çocuk ve altı torun sahibiydi.

Dr. Üzeyir Garih her zaman gençleri sevmiş ve onların eğitimini ön planda tutmuş bilge bir insan olarak çeşitli üniversitelerde de eğitimcilik yapmıştır. Gençlerin başarılı olması için, Alarko Felsefesi olarak da uygulanan 10 tavsiyesi şöyledir:

1. Dürüst ve çalışkan olmak,
2. İnsanları sevmek, onlara yardımcı olmak,
3. Yapılan işte bilgili olup, kendini sürekli geliştirmek,
4. İş bitirme azim ve heyecanını yitirmemek,
5. Zamanı doğru kullanıp, bugünün işini ertesi güne bırakmamak,
6. Sürekli yeni fikirler üretmek,
7. Organizasyon ve planlama gücüne sahip olmak,
8. Denetim gücünü iyi ve etkili kullanmak,
9. Deneyimlerinizi insanlarla paylaşıp, çevrenizle içeride ve dışarıda sürekli iletişim kurmak,
10. Şanslı olmak.

İçindekiler

1. BÖLÜM
Türkiye'nin Ekonomik Refah Arayışları

2000'li Yıllardan Bakınca....15
Sevgi, Adalet, Ilımlılık....19
Türkiye'nin Mega Hedefleri Belirlenmeli....22
Ulusların Mutluluğunda Gelişmişlik....25
Devlet Yönetiminde Hür Teşebbüsün Yeri....31
Ekonomide Şirket-Devlet Analojisi....35
Bürokrasiye Hız Kazandırmak....41
Devlet Yatırımlarında Verim Düşüklüğü....44
Refah Ülkesi Olma Yolları....50
Türkiye'nin Gelişmesinde Eximbank....56

2.BÖLÜM
Sorunlar Yumağı Enflasyonlu Günler

Kavramlarda Neden-Sonuç Sistematiği....63
Türkiye Ekonomisinde Teşhis ve Tedavi....67
Ekonomide Çıkış Yolu....73
Acı Reçete Şart mı?....77
Hayat Pahalılığı, Enflasyon ve Bilançolar....81
Enflasyon ve Şirketlere Etkisi....86
Sanayi ve Rant Ekonomisi....89
Rant Ekonomisi, Borsa, Arazi....93

3. BÖLÜM
Tüketicinin Tasarruf Çabaları

Tasarruf Ekonomisi 97
Tasarrufların Yönlendirilmesi 100
Tüketicinin Korunması ve Demokratikleşme 103
Tüketicinin Korunması 109
Tüketici Rekabetle Korunur 112
Ekonominin Gelişmesinde Tüketici Kredisi 117
Kültürel Gelişmede Tüketici-Üretim İlişkisi 124

4.BÖLÜM
Vergiler Eşliğinde

Yatırım Planları 129
Kayda Girmeyen Ekonomi 131
Vergide Yeni Düzenlemeler 136
Kurumlar Vergisi, Temettü Vergisi ve Borsa 140
İstihdam Vergisi 144
Ülkemizde Borsa Hareketleri 152
Seçimler Öncesi Türkiye Para Piyasası ve Borsa 159
Yeni Yatırımların Planlanmasında Borsa 164

5.BÖLÜM
Özelleştirme Açılımı

Yap-İşlet-Devret Sistemi 169
Yap-İşlet-Devret Sisteminin Türkiye'de Şansı 174
BOT ve Özelleştirme 178

Özelleştirme mi, Özerkleştirme mi? 182
Özelleştirmeyi Hızlandırma Yolları..... 186
Özelleştirmenin Getirebilecekleri 190
Özelleştirmede Engelleri Aşabilme 194

6.BÖLÜM
Mega Projeler

Mega Projeler.....201
Güneydoğu Anadolu Projemiz (GAP) 204
Mega Projeler ve Ekonomimize Etkileri..... 206

Sunuş

Değerli okuyucu,

Tecrübe yaşanmışlıklar demektir. Tecrübeyi oluşturan ise, artı ve eksileriyle bu yaşanmışlıklar bileşkesidir. Aynı zamanda tecrübe, örneklik etkisi ile öğrenmede başlı başına bir kaynaktır.

Tecrübenin iki boyutu vardır. Biri bizzat yaşamak, diğeri yaşamış olanlardan modelleme yoluyla bilgi almak… Birincisinin daha zor, çileli ve acılarla dolu olduğu herkesin malumudur. İkinci boyut hem daha kolay hem de modellenen kişinin yaptığı hata ve sürçmeleri yapmama avantajına sahiptir.

Abraham Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisi çerçevesinde, kendini gerçekleştirmenin devamında katkı vardır; ülkeye, topluma insanlığa hatta evrene. Tecrübe yaşam sonunda elde edilen olumlu ya da olumsuzluklarsa, onun olumlu ya da olumsuzluğunu ilan etmek, topluma yapılmış önemli bir katkıdır.

Üzeyir Garih kendini gerçekleştirmiş bir isim olarak, en geniş anlamıyla insanlığa bir katkı yapmaktır.

Görüşleri, düşünceleri, yorumları ve önerileri subjektiflikten çıkıp, objektif bir görüntü arzetmektedir. Tam anlamıyla olaylardan ve yaşanmışlıklardan alınan dersler, tecrübeler okuyucuya aktarılmaktadır.

Yazılanların bir pratisyenin kaleminden çıkmış olması ise, ülkemiz adına artı bir değerdir.

Saygılarımla,

Nejat Sezik
Dizi Editörü

Ön Söz

Değerli dostlarım,

Geçmiş 70 yılı aşkın yaşamımın 40'a yakın yılı mühendislik ve yönetimle, son 45 yılı ise sevgili ağabeyim ve ortağım İshak Alaton ile birlikte Alarko topluluğunun başında geçti.

Bu süre içinde bazen stresli, bazen heyecanlı, bazen de rahat saatler geçirdik. Hızla büyüyen Alarko Topluluğu'nda içte ve dışta çok sayıda kişi ile tanıştım ve temasta bulundum.

Hiç kimse ile kişisel bir kavgam olmadı. Kimseye kırıldığımı, kimse ile darıldığımı hatırlamıyorum. Bir kimseyi kırmışsam istemeyerek olmuştur. Varsa bu kişilerden de açıkça özür dilemeyi borç bilirim.

Küçücük bir bürodan, bünyesinde altı bini aşkın sayıda kişiye iş veren bir şirketler topluluğu haline geldik. Başka bir deyimle hayli yol katettik.

Başarımızı; bizimle beraber bu yolda gelişen, birbirlerine sevgi duyan, birbirlerine bağlı, saygılı ve işbirliğine çok önem veren, bugün Müessese, Proje Taahhüt veya Grup Müdürü, Grup Başkanı, Koordinatör, Genel Koordinatör ve yardımcıları pozisyonlarına erişmiş arkadaşlarımızın ve tüm astlarının cefakar, fedakar ve planlı çalışmalarına borçluyuz.

Bu kitabı kaleme alırken maksadım hayatımın bir tarihçesini yazmak değildir. Ana hedefim, özellikle genç arkadaşlarımı ders almaya çalıştığım geçmiş deneyimlerimden yararlanmaktır.

Bu kitabı, şurasından burasından kolay okunur, gereğinde olayların sonuçlarından yararlanılır ümidiyle özellikle "Alarko İstikbal Kulübü" mensubu gençlere armağan etmekten büyük bir zevk ve kıvanç duyuyorum.

Değerli okur dostlarıma başarı dileklerimle sevgi ve saygılarımı sunarım.

Dr. Üzeyir Garih

1. BÖLÜM

Türkiye'nin Ekonomik Refah Arayışları

2000'li Yıllardan Bakınca

5 Nisan 1994'ten önce toplumumuzun hemen hemen tüm kesimleri 2000'li yılları Batı uygarlığı düzeyine yakın bir düzeyde karşılama hazırlığı içerisindeydi.

Moral nispeten yüksek, insanlarımız ileriye bakarken inançlıydılar.

Aslında barometredeki göstergeler bir fırtınanın yaklaşmakta olduğunu açıkça gösteriyordu.

Ancak güneş parlak, gök masmavi idi. Toplum şemsiye ve muşamba arama yerine, güneş yağı arama hatasını işliyordu.

Fırtına haberini veren birçok kesim ve şahıslara felaket tellalı unvanını yakıştırıyorlardı.

Ancak aniden çıkan rüzgâr, parlak güneşi görüp, barometreyi göz ardı edenleri gafil avladı. Gafil avlananlar ise zannedildiğinin aksine küçük bir azınlık değil, büyük bir çoğunluktu.

Aniden kendimizi fırtınanın içinde bulduk.

Beklenmeyen fırtına güneşlenme hazırlığı yapan çoğunlukta bir panik havası yarattı.

Korku ve endişe yayıldı. Barometreye bakmayı hep ihmal etmiş

kişiler, gene de bakmayarak fırtınanın kasırga ve tayfuna dönüşme eğiliminde olduğunu büyük bilgiç edaları ile beyan ve ilan ettiler.

Korku, adım adım yayıldı. Şiddetlendi. Bulanık suda balık avlayanlar korkuyu zaman zaman körükleyip ortaya birtakım balonlar atıp patlatarak çıkarlarını koruduklarını zannettiler.

Ancak çok küçük bir azınlık tesadüf eseri, bir kısmı ise bazı fırsatları değerlendirerek çıkar elde edebilmişlerdir. Kanımca ekonomide olagelmiş bu tür bunalımların sonucunda ülke, devlet ve tüm millet -bazı istisnalar hariç- zarar görmüştür.

Fakirleşmiş bir toplumda insan zengin de olsa mutlu yaşaması imkânsızdır.

Mutsuz ve başı eğik insanlar arasında gülebilme, sevinçli anılar yaşama imkânı yoktur.

Fırtınanın içindeyiz. Halkımız el birliği ile gemiyi mutlaka kurtaracaktır. Yaşadığımız son kırk yılda birkaç kez bütün sınavları vermişizdir.

Son on yılda çok gelişen Türk insanının dinamizmi ülkemizin yüksek potansiyelini dinamiğe çevirebilecek güçtedir.

Krizlerdeki İki Ana Öğe

Bu tür krizlerde moral ve güven kanımca en önemli rolü oynayan iki ana öğedir.

Öncelikle kendine güven, bilahare devlete güven. Şunu kabul etmek gerekir ki bu güveni devlet kadar millet de kendi kendine sarstı.

Devletin parasına, sözüne, vaadine ve imzasına milletin güven duyması gerekir. Milletin, devletin çıkarttığı kıymetli kâğıtlara iti-

bar etmesi, devletin adil davranışlarına bağlıdır. Burada devlet kanımca güveni sarsıcı hareketlerde bulunmuştur. Örneğin devlet %70 civarı bir faiz karşılığı kıymetli kâğıtları küçük tasarrufçuya satmış, bu küçük tasarrufçu devlete olan güveni sebebiyle 8 veya 12 ay vadeli kıymetli kâğıda parasını yatırmıştır.

Türkiye'de ekonomik bunalım sırasında devlet faizleri yükselmiş fakat güven duyup 8-12 aylık devlet tahviline yatırım yapanın bu güvenini cezalandırmıştır. Bu kişiler bir ayda tasarruflarını kaybetmişlerdir. Bu tasarrufçuların güvenlerini tazelemeleri çok sürecektir. Geçmişte tasarruf bonoları hikâyesi devam etmiş gibidir. Ülke bu tür olguların sızılarını çok uzun zaman hissetmiştir.

Kanımca bu kıymetli kâğıtların faiz oranlarını devlet mutlaka ayarlayıp, milletin güvenini kazanmalıydı. Nitekim çıkan kıymetli kâğıtlara rağbet çok azalmıştı.

Milletin Dinamizmi

Ancak milletimizin dinamizmi moralinizi yükseltecek niteliktedir.

Bardağı hep yarı boş görme alışkanlığını bırakmaya çalışalım.

Özellikle medya bir ay gibi kısa bir süre için dahi olsa vatandaşın gözünün önüne olguların olumlu yönlerini sergilemeye çalışarak moral yükseltici bir rol oynarsa sorunların önemli bir oranı çözüm aşamasına gelir.

Bizden çok daha kötü durumda olan Arjantin, İsrail, Meksika gibi ülkeler cesur önlemler alma suretiyle kısa sürede fırtına değil gerçek bir kasırgayı atlatmışlardır.

Uygulama sıkıntılarını hep birlikte aşmaya çalışırsak aşarız kanısındayım.

Uygulama kararındaki başarı ile ülkede doların yüksek değeri, yabancı sermaye girişini mutlaka hızlandıracak ihracatı ve turizmi geliştirecektir.

Yüksek moral, kendimize güven, mutlaka başaracağız inancı, gayret ve çalışma neticesinde tehlikeyi atlatacağız.

Güven; TL'nin düşüşünü frenleyecek, faizleri düşürecek, ihracatın gelişmesi yatırımları körükleyecek işsizliği azaltacaktır.

İşveren, işçi, esnaf, memur, hepimiz sıkıntılı bir devreden geçeceğiz.

Medya tüm organları ile bilinçli ve bilgili olarak yapıcı tenkitçi rolünü mutlaka oynar, aşırılıktan kaçmaya gayret ederse, kamuoyumuz güvene kavuşacak, geleceğe ümit ve inançla bakacaktır.

Sevgi, Adalet, Ilımlılık

1980'li yılların sonlarından beri ülkemizde bir kargaşa, bir kavga bütün şiddeti ile sürmektedir.

İnsanlarımız bir şeyleri paylaşamıyor. Gıpta kıskançlığa, uygar mücadele ise yerini kaba kuvvete bırakmış görünüyor. Kimse hakkına razı olmuyor. Otobüs, minibüs bekleme kuyruklarında, tüm olası normal kuyruklarda, kişi, olmayan bir hakkını elde etmeye, bir dirsek hareketi ile veya vuruşu ile bir öne geçmeyi çalışıyor.

Rekabet, rakibinden daha iyi bir şey yapabilme yerine, tamamen, rakibini tökezletmeye dönüşmüş, insanlarımız çalışarak değil, köşe dönücülükle bir yerlere varmaya çalışıyorlar. Vatandaşlarımızda, vatandaşlık ruhu; kendini etnik, dinsel, mezhepsel birlikteliklere terkediyor.

İftira ve karalama kampanyaları, tarihte okuduğumuz Sultan Abdülhamit zamanındaki jurnalcilik eylemine dönüşmüş görünüyor.

Sözlü ve yazılı basında herkes birbirine karşı görünüyor. Herkes birbirini suçluyor.

Belirli televizyon programları her türlü ihbarı destekliyor.

Çoğu kez insanlar ve kurumlar, çıkarları zedelenen kişiler tarafından haksızca ve pervasızca karalanıyor.

"At çamuru, izi kalsın" türünden düşünce ve eylemler revaçta.

Arada suçsuz kurum ve kişiler, kendilerini savunsalar bile haklı savunmaları ithamlar karşısında kamuoyunda gölgelenmiş oluyor.

İftira bir yerde hoşgörü ile karşılanıyor. İftira ile yıldırma, arada bir etkili bir şantaj aracı halini alabiliyor.

Politik arenalarda aynı doktrinleri paylaşan partilerin birbirleriyle uzlaşmaları şöyle dursun, kendi iç bünyelerinde dahi bir konsensüse varamadıkları görülüyor.

Parlamentomuzda dahi tartışmalar saygı ve terbiye kurallarını aşan bir şekle bürünebiliyor.

Toplum çıkarı, kişi çıkarının önüne geçemiyor.

Televizyonlarda en çok gösterilen ve en çok seyredilen filmler; şiddetin, cinayet ve hırsızlığın egemen olduğu kurdeleler.

Bütün bu saydıklarım bir tatminsizliğin doğurduğu mutsuzluğun sonucudur.

Adalet Mekanizmasının İşleyememesi

Kanımca bu mutsuzluğun kökeninde yatan, ülkemizde adalet mekanizmalarının yeterince iyi işleyememesidir.

İnsanlar, haklarını zamanında elde edememenin sıkıntısını, kendilerine göre adaleti kendi olanakları ile ve kaba kuvvetle uygulama yoluna sapmakla gidermeye çalışmaktadırlar.

Türkiyemizi bir kanun devleti olmaktan çok, bir hukuk devletine dönüştürmenin, bunun için gerekli yasal düzenlemelerin ge-

liştirilmesinin bir oranda derde çare olacağı kesindir. İnsanlarımız arasındaki gelir dağılımındaki dengesizlik, kanımca bu kavgayı körükleyen en önemli nedendir. Bu dengesizliği giderebilecek esas, alt gelir düzeyindeki insanların yaşam koşullarını uygarlığın gerektirdiği düzeye getirebilmektir.

Bunun çözümü istihdam, istihdam için yatırım ve ayrıca bütçe dengesidir.

Vergi reformu ve özelleştirme de tedavi yöntemlerinin başında gelir. Ayrıca ihbar ve şantaj mekanizmaları genelde kişi -devlet veya kurum-devlet arasındaki ekonomik ilişkilerdeki çarpıklık sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Bunun tek çözümü devletin mümkün olabilecek oranda ekonomiden elini çekmesi, yani büyük çapta özelleştirme ve ihale yasalarının gerçek anlamda şeffaflaştırılmalarıdır.

Bu yazdıklarım zor olmakla birlikte yapılamayacak şeyler değildir.

Örgün ve yaygın eğitimde diyalog, fikirlere saygı, konsensüs ve en önemlisi insan sevgisi ve toplum saygısı konularına ağırlık verilmesi bu kavgayı kısa bir süre içinde sona erdirebilir.

Milletçe göstereceğimiz gayret, kamuoyunu yönlendirici organların ve özellikle medyanın bu konudaki tutumlarına bağlı olarak gelişebilir. İnsanlarımız huzuru, iç açıcı haberleri ve mutluluğu özlemektedirler.

Bu özlemi giderebilmenin, hepimizin ayrı ayrı bireysel uğraşlarımıza bağlı olduğunu unutmayalım.

ÜZEYİR GARİH

Ekonomik Sorunlara Çözüm Önerileri

Ekonomik gelişmişlik, bir ülkenin diğer alanlardaki gelişmişliğinin ve uluslararası arenalarda söz sahibi olabilmesinin de en büyük göstergesidir.

Hammadde ve işgücü yönünden büyük bir potansiyele sahip olan ülkemizde ekonomik ve sosyal refah, bu kaynakları dinamiğe dönüştürülmesi ile paralel olarak artacaktır.

Potansiyel bir varlığı, zenginliği dinamiğe çevirerek bundan gelir sağlayabilmek için gerekli ana öğeler; bilgi, deneyim, finans gücü ve teşebbüs ruhu şeklinde sıralanırsa, Batı standartlarını yakalayıp Avrupa Birliği'ne girmek isteyen ülkemizde bu güçlerin büyük ölçüde mevcut olduğu görülecektir.

Gelecekte bulunduğu konum itibarıyla dünya siyasetinde stratejik bir rol üstlenecek olan Türkiye misyonunu başarıyla uygulayabilmek için enflasyon, BOT, özelleştirme, vergilendirme sistemi, yatırım planları gibi ekonomik sorunlarını en kısa zamanda aşarak atağa geçmeyi hedeflemelidir.

www.hayatyayingrubu.com

9 789758 243969

twitter.com/hayatyayingrubu
facebook.com/hayatyayingrubu

ÜZEYİR GARİH EKONOMİK SORUNLARA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ